Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
Поліський національний університет
Національна академія прикладних наук ім. Ігнація Мосціцького в Цеханові (Польща)
Даугавпільський університет (Латвія)
Мазовецька академія в Плоцьку (Польща)
Комратський державний університет (Молдова)
Академія прикладних наук імені Яна Амоса Коменського в Лешно (Польща)
Університет імені Адама Міцкевича в Познані (Польща)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ: СВІТОВІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ

Матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Умань, 21 травня 2025 р.)

Умань
2025

УДК 330.34 (477+100) (06)
А43

Головний редактор:

Слатвінський М. А., кандидат економічних наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту економіки та бізнес-освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Редакційна колегія:

Чвертко Л. А., заступник директора з наукової роботи ННІ економіки та бізнес-освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Подзігун С. М., в. о. завідувача кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Ящук Т. А., доцент кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рекомендовано до друку вченою радою
Навчально-наукового інституту економіки та бізнес-освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 13 від 28 травня 2025 р.)

Актуальні питання розвитку економіки: світові та національні аспекти
А43 : матеріали ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 21 трав. 2025 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Навч.-наук. ін.-т екон. та бізнес-освіти та [ін.] ; [голов. ред. М. А. Слатвінський ; редкол. Т. А. Ящук, С. М. Подзігун]. – Умань : Візаві, 2025. – 354 с.

Збірник містить наукові тези ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання розвитку економіки: світові та національні аспекти», яка відбулася 21 травня 2025 р. на базі Навчально-наукового інституту економіки та бізнес-освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Матеріали відображають результати досліджень учених, викладачів, аспірантів та здобувачів вищої освіти з актуальних проблем розвитку економіки.

УДК 330.34 (477+100) (06)

Матеріали публікуються у авторській редакції.
За підбір і точність наведених фактів, цитат, даних, власних імен та іншої інформації несуть особисту відповідальність автори тез доповідей.

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2025

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Бержанір А. Л.
СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ЯК НАПРЯМ СТРАТЕГІЇ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА…… 11
В'юник О. В.
ПРІОРИТЕТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ…….. 15
Гарник О. А., Бадьорко С. В.
РОБОЧИЙ КАПІТАЛ: АНАЛІЗ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ТА СТРАТЕГІЇ ОПТИМІЗАЦІЇ…… 18
Глущенко І. М.
МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК…….. 22
Масло А. І.
МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ФУНДАМЕНТАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ОРГАНІЗОВАНИХ ТОВАРНИХ РИНКІВ…….. 25
Мельник В. В., Мусієнко О. С., Барков І. М.
БАНКІВСЬКА СИСТЕМА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ…….. 29
Павлюк А. А.
РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ…….. 32
Тарабановський П.
РОЛЬ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В МЕХАНІЗМІ МОТИВАЦІЇ КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ…….. 36
Ткачук С. П., Загрибельний Д. А.
ПРИЙНЯТТЯ СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ У ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ…… 40
Ткачук С. П.
БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ: ФАКТОРИ ТА ЗАСОБИ ЇЇ ГАРАНТУВАННЯ…….. 45
Чирва Г. М., Лопушенко Я. В.
ЦИФРОВА СПАДЩИНА ВІЙНИ: ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА АНАЛІЗУ ДОКАЗІВ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ПОКОЛІНЬ ТА ПРАВОСУДДЯ…… 48

Слатвінський М. А.
СТРАХОВИЙ ЗАХИСТ У ФІНАНСОВОМУ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТІ. 237
Чвертко Л. А.
ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ……. 240
Biloshkurskyi M. V.
NAVIGATING TAXATION DYNAMICS IN CRISIS: THE IMPACT OF MARTIAL LAW ON UKRAINE'S EXPORT-IMPORT OPERATIONS….. 243

СЕКЦІЯ 5. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Бержанір І. А.
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ СУМНІВНИХ ТА БЕЗНАДІЙНИХ БОРГІВ ПІДПРИЄМСТВА…… 247
Гайдучок Т. С.
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА…….. 250
Демченко Т. А.
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ……... 255
Пінчук Т. А., Михайлович О. Ю.
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ РИЗИКАМИ…….. 258
Цегельник Н. І.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ……. 263
Чичук В. М.
ПРОЄКТНЕ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧННОЇ ІНФОРМАТИКИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ…… 267

СЕКЦІЯ 6. ІНДУСТРІЯ ГОСТИННОСТІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Барвінок Н. В.
ЗНАЧЕННЯ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ ТА ПАРТНЕРСТВА В ТУРИЗМІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ…….. 271
Бричук Ю. В., Слатвінська Л. А.
ВПЛИВ ІНКЛЮЗИВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ОРГАНІЗАЦІЙНУ КУЛЬТУРУ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ В ТУРИЗМІ……. 275
Бугеренко Д. О., Барвінок Н. В.
МІСЬКИЙ ТУРИЗМ МАЙБУТНЬОГО: ВІД ТРАНСПОРТНОЇ ДОСТУПНОСТІ ДО ВРАЖЕНЬ…… 278

SSRN electronic journal. 2024. DOI: https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4980785.

4. Uhleva Y. M. Managing the insurance portfolio of PrJSC «Insurance Company «PZU Ukraine». Master's thesis. 2020. DOI: http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.34419.55843.

5. Юдіна С. В., Григор'єва Н. М., Чуприна О. Г. Механізм забезпечення фінансової безпеки страхової компанії. *Економіка та суспільство*. 2018. № 17. С. 627–633. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/92.pdf.

6. Hayes A. Catastrophe Bond (CAT). Meaning, benefits, risk, example. *Investopedia*. 2025. URL: https://www.investopedia.com/terms/c/catastrophebond.asp.

7. Idris H. Exploring financial risk management: a qualitative study on risk identification, evaluation, and mitigation in banking, insurance, and corporate finance. *Golden ratio of finance management*. 2024. № 4(2). С. 213–225. DOI: https://doi.org/10.52970/grfm.v4i2.651.

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ

Чвертко Л. А., *канд. екон. наук, доцент,*
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

На рівень конкурентоспроможності компаній впливає сукупність зовнішніх і внутрішніх факторів, багато з яких становлять потенційні ризики. В умовах ринкової економіки одним з основних джерел ризику є конкурентне середовище, або зовнішнє оточення, яке позначається на діяльності компанії. Зміна стратегій конкурентів, поява нових гравців на ринку, трансформація споживчих уподобань – усе це може суттєво вплинути на позиції компанії. До зовнішніх загроз також належать економічні кризи, політична нестабільність та природні катаклізми, які через свою непередбачуваність створюють значні ризики для ведення бізнесу.

Внутрішні ризики, які здебільшого пов'язані з управлінням компанією, також можуть суттєво знижувати її конкурентоспроможність. Недостатньо ефективний менеджмент, помилки у стратегічному плануванні, брак інвестицій в інновації та технологічний розвиток можуть призвести до втрати ринкових

позицій. Крім того, ситуація може ускладнюватися фінансовою нестабільністю компанії, неефективним використанням наявних ресурсів та низькою адаптивністю до змін ринкового середовища.

Ці фактори повною мірою стосуються всіх суб'єктів українського страхового ринку, який, пройшовши досить суперечливі та складні етапи свого розвитку, знову стикається з низкою викликів та загроз, що мають комплексний та системний характер. Війна та її наслідки, заходи, спрямовані на інтеграцію до Європейського Союзу, зміни в законодавстві – все це суттєво впливає на ключові показники страхової діяльності в Україні та динаміку фінансових результатів страховиків.

Одним з найбільш промовистих кількісних показників, що відображає вплив зазначених та інших факторів, є кількість зареєстрованих страхових компаній. Представлена на рис. 1 динаміка за 2020-2024 рр. наочно підтверджує зниження кількості цих фінансових установ до 65 у 2024 р., що в понад 3,2 рази менше порівняно з 2020 р.

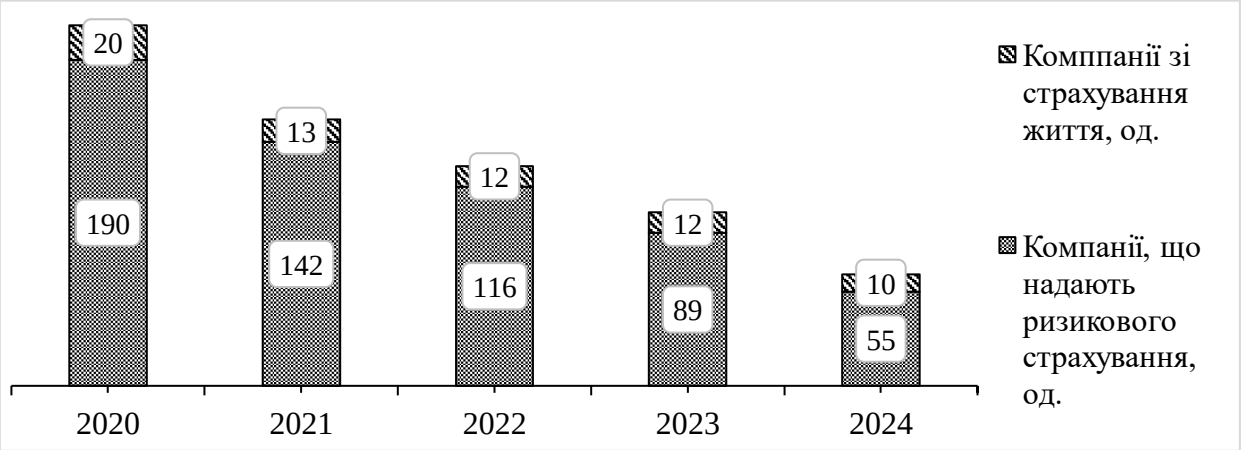

Рис. 1. Динаміка кількості зареєстрованих страхових компаній в Україні за 2002-2024 роки, на кінець періоду, од.*

**Джерело: складено автором за даними [1].*

Попри складну геополітичну та економічну ситуацію упродовж останніх років, а також тенденцію до зменшення страховиків, що функціонують на ринку страхування України, значна їх частина демонструє стійкість та зберігає конкурентні позиції. Хоча загальне зниження економічної активності в країні негативно позначилося на обсязі страхових премій у 2020 та 2022–2023 роках, за підсумками аналізованого періоду цей показник зріс на понад 17% (рис. 2). З одного боку, це свідчить про зростання вартості страхових продуктів, а з іншого – про переорієнтацію попиту на дорожчі та спеціалізовані

види страхування, що враховують нові ризики. Валові страхові виплати зросли ще суттєвіше – на 40,4%, що відображає підвищення збитковості страхового ринку. Це показує, що значна частина коштів, сплачених страхувальниками, повертається їм у вигляді відшкодувань після настання страхових випадків. Зростання як страхових премій, так і страхових виплат, за оцінками експертів, значною мірою пов'язані з інфляцією та девальвацією національної валюти.

Сучасні тенденції на страховому ринку України свідчать про те, що цей сектор економіки має значний потенціал для подальшого відновлення та прогресу. Важливу роль у забезпеченні ефективного функціонування страхового бізнесу відіграє Національний Банку України. Наразі політика НБУ спрямована на підвищення прозорості, платоспроможності та довіри до страховиків, що є критично важливим для їхньої конкурентоспроможності.

В умовах триваючої російсько-української війни та зростання збитків, спричинених військовими діями, посилюється потреба в розробці мотиваційних механізмів та стимулів для укладання договорів страхування з урахуванням змін попиту та фінансових можливостей споживачів страхових продуктів. В межах реалізації Стратегії НБУ «Фінансова фортеця» в країні передбачається створення механізму страхування воєнно-політичних ризиків.

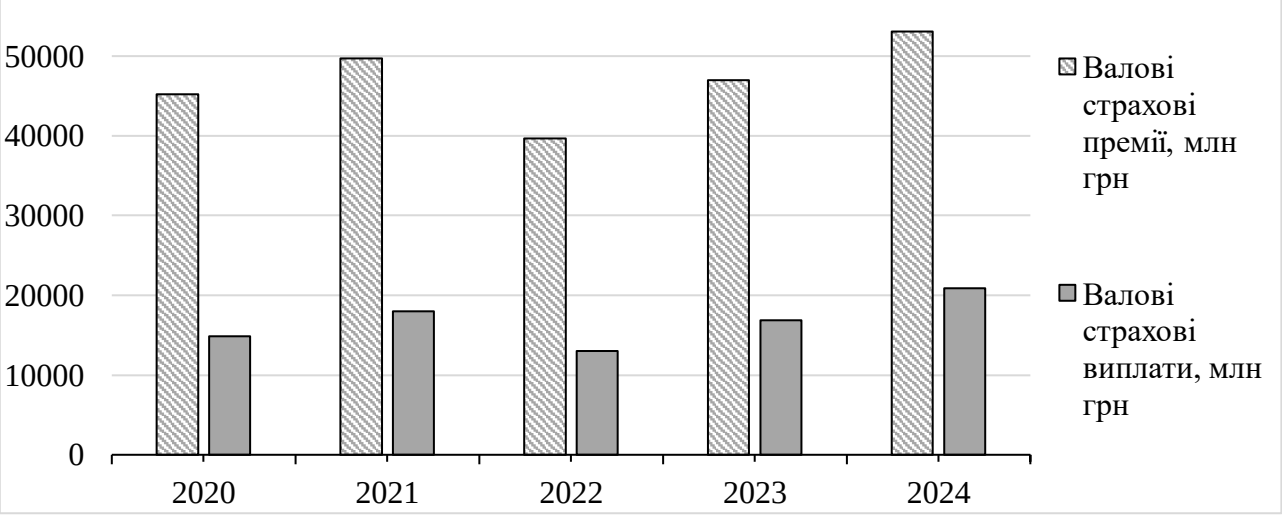

Рис. 2. Динаміка валових страхових премій та виплат в Україні за 2002-2024 роки, млн грн*

**Джерело: складено автором за даними [1].*

Сучасні виклики вимагають від страховиків активного та комплексного впровадження інноваційних рішень. Зокрема, йдеться про створення онлайн-платформ для придбання страхових продуктів, розробку мобільних застосунків для управління полісами, а також

про використання технологій штучного інтелекту й аналізу великих даних для персоналізації страхових пропозицій. Такий підхід дозволяє не лише підвищити ефективність бізнес-процесів, але й сформувати нову якість клієнтського сервісу, що, у свою чергу, зміцнює позиції страховиків на ринку.

Отже, страхова діяльність визначається впливом макроекономічних факторів, змінами в регуляторному середовищі, особливостями функціонування в умовах воєнних дій та іншими факторами, які мають комплексний та системний характер. Ефективна реакція на ці виклики та своєчасна адаптація до них допоможе забезпечити стійкість страхового бізнесу та підвищити його конкурентоспроможність.

Список використаних джерел:

1. Показники діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг. Наглядова статистика. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6.

NAVIGATING TAXATION DYNAMICS IN CRISIS: THE IMPACT OF MARTIAL LAW ON UKRAINE'S EXPORT-IMPORT OPERATIONS

Biloshkurskyi M. V., *PhD in Economics, Associate Professor,*
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

The full-scale military invasion of Ukraine by the Russian Federation in February 2022 has triggered significant socio-economic disruptions, necessitating urgent fiscal policy adaptations to sustain national resilience. The taxation of export and import operations, a cornerstone of Ukraine's foreign economic activity, has substantially transformed to address war-induced challenges, including disrupted logistics, production losses, and a shift toward European markets [2]. This presentation examines the impact of martial law on the taxation of exports and imports, analyzing legislative changes and their economic implications. By exploring tax reforms and their effects on trade, we highlight strategies for financial stability during wartime and prospects for post-war recovery, drawing on legislative data and scholarly insights.

The imposition of martial law prompted swift legislative measures to mitigate the war's economic toll. On March 15, 2022, Ukraine's